

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

Навчальний зошит
для 3-го класу пілотних шкіл НУШ

Інтегрована тема
“МІЖ МИНУЛИМ І МАЙБУТНІМ”

Учня/учениці

Клас

Навчальний заклад

Ім'я та прізвище учня/учениці

УДК 37.03:51:502:61:811.161.2(075.2)

В 68

Автори:

О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко, О. Волошенюк

Редакційна колегія:

Л. Андрушко, О. Ліннік, О. Пасічник, А. Панченков,
О. Пустовий, О. Романюк, А. Ткаченко, М. Товкало,
Х. Чушак, Р. Шаламов, О. Шиян, Р. Шиян.

Волощенко О.В.

В 68 Я досліджую світ. Навчальний зошит для 3-го класу
пілотних шкіл НУШ. Інтегрована тема "Між минулим
і майбутнім" / О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко,
О. Волошенюк – Київ : Світич, 2019. – 48 с.

УДК 37.03:51:502:61:811.161.2(075.2)

Електронні версії навчальних зошитів та методичні матеріали –
на сайті svitdovkola.org/pilot

Консультації за телефонами: 067 504 5022

© О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко, О. Волошенюк, 2019

© Видавництво "Світич", 2019

ЛЮБИЙ УЧНЮ! ЛЮБА УЧЕНИЦЕ!

Твоя мандрівка нашою Батьківщиною разом з кумедними жевжиками триває. Цього місяця ти побуваєш у Дніпропетровській, Донецькій та Житомирській областях. Дізнаєшся, як працюють археологи і які знахідки, віднайдені на території України, мають важливе світове значення. Довідаєшся, у якому місті видобувають сіль, яку ми щодня вживаємо в їжу. Навчишся аналізувати свої вчинки і спробуєш з'ясувати, як вони впливають на твоє майбутнє.

Цього місяця ти шукатимеш відповіді на запитання:

- Що було, коли мене не було?
- Як довідатися про минуле?
- Що буде, коли я виросту?
- Як зберегти те, що є?
- Чому зникають тварини/рослини/речі?

А твоїх друзів у подорожі – жевжиків – малювали учні 3-А класу "Школи радості" м. Золочева Львівської області разом з учителькою Тетяною Володимирівною Нечайко.

Цікавої тобі подорожі!

*Автори зошита та
команда видавництва "Світлич"*

Щасливий випадок

— А, Б, В, Г, Ґ, Д! — вигукував Номул. На мапі замиготів обрис Дніпропетровської області.

— Що шукатимемо тут? — Пузлик схилився над скринією. Те, що він у ній побачив, йому не сподобалося. — Ми не зможемо цього зробити! Від води жевжики скошулюються!

Запала мовчанка. Раптом Пузлик узяв зі скрині пляшечку із зображенням блакитної краплинки води і посунув до люка:

— Мусимо дістати дніпровську воду. Заради веселки щастя.

Пузлик сумно сидів на березі Дніпра. Як набрати води, щоб жодна краплина на тебе не потрапила?

Тим часом на берег прийшли батьки з донечками. Дівчатка дістали іграшковий посуд і взялися готувати чаювання для ляльок. Жевжик непомітно поклав край берега і свою пляшечку.

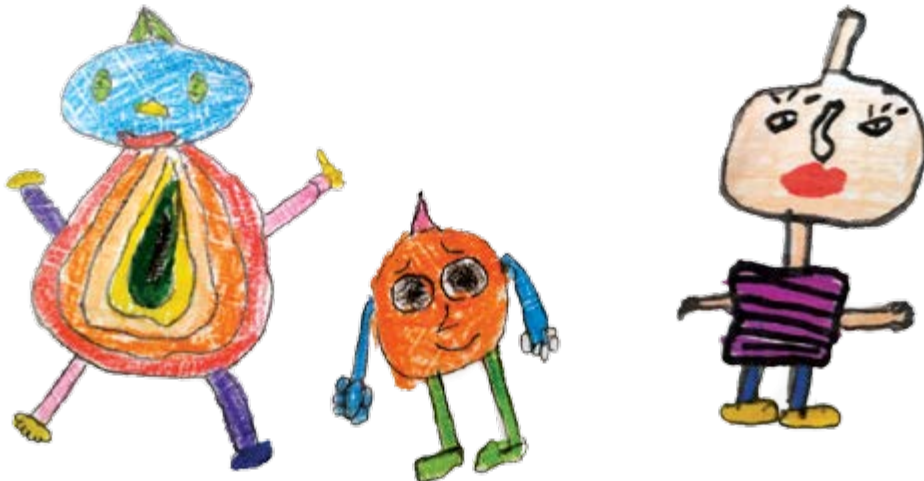
— Раптом пощастить... — затамував він подих.

Дівчатка набрали води у відерце, горнятка, чайничок, а тоді й у пляшечку! Пузлик радісно схопив її й обережно, — бо скошулишся! — відніс до скрині.

Жевжоліт піднявся вгору, і Номул вказав на людей, які щось розкопували:

— Смішні вони, такі дорослі, а в пасочки бавляться...

— Подивімося, що вони там будують, — запропонувала Блискавка і скерувала апарат до потішних дорослих.

- Чому Пузлик засумував на березі Дніпра? Розкажи.
- Пригадай події, про які йдеться у прочитаному уривку, та намалюй їх у правильній послідовності.

1

2

3

От бачиш, те, що відбулося, можна розповідати не лише словами, а й за допомогою зображень. Ілюстрації та світлини також доносять до нас важливу інформацію.

- Хто допоміг Пузликові набрати води у пляшечку? Прочитай.
- Чому жевжикам було складно здобути знахідку в Дніпропетровській області?
- Що допомогло їм у цьому: винахідливість, сміливість чи випадок?
- Які риси вдачі проявив Пузлик?
- Як ти гадаєш, що робили дорослі, які зацікавили Номула?

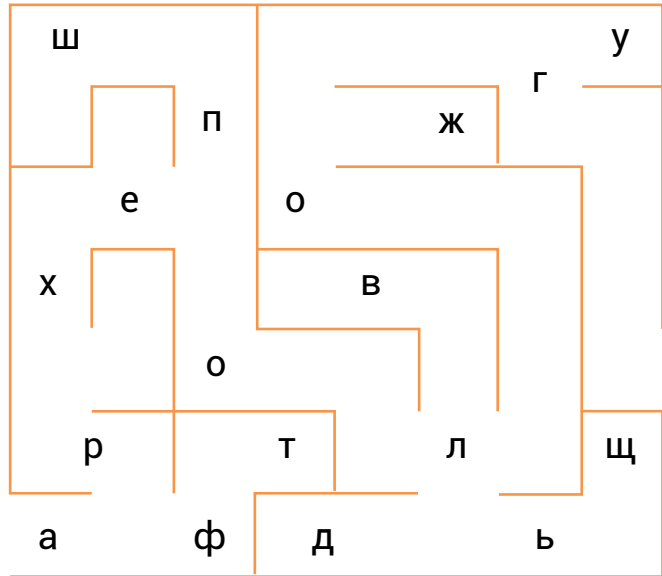
ЩО БУЛО, КОЛИ МЕНЕ НЕ БУЛО?

1. Ознайомся зі змістом таблиці й розкажи, що можуть зробити люди, аби довідатися про минуле. Додай свої варіанти.

<p>Провести розкопки</p> 	<p>Запитати в іншої людини</p> 	<p>Довідатися в інтернеті</p>
<p>Прочитати енциклопедію</p> 		

- Під час пошуку інформації в інтернеті ти можеш побачити запрошення відвідати різні сайти. Розглянь кілька пропозицій і поміркуй, на які з них варто погодитися. Обґрунтуй свої міркування.
  - Яскраве повідомлення з твоїми улюбленими персонажами, яке відразу створює добрий настрій, і напис: "Якщо ти хочеш щось дізнатися про своє минуле, то натисни цю кнопку".
  - Зображення дуже привабливої, відкритої, схожої чимось на твою маму жінки, яка обіцяє тобі все достовірно розповісти про минуле, якщо ти зайдеш на цей сайт.
  - Фото статечного чоловіка в окулярах і повідомлення про те, що професор одного з дослідницьких інститутів розповідає про свої розкопки на власному ютуб-каналі.

2. Пройди стежками лабіринту і прочитай, як називають фахівців, що вивчають побут і культуру давніх людей на підставі речових пам'яток минулого, добутих під час розкопок.

- Склади і запиши речення зі словом, яке утворилося.

.....

.....

3. Наведи літери в словах, що називають характеристики особистості, які потрібні археологу. Обведи ті з них, які притаманні тобі.

УМІННЯ ДОБИРАТИ ІНФОРМАЦІЮ

ЛІНОЩІ

УВАЖНІСТЬ

ХИТРИСТЬ

УПЕВНЕНІСТЬ У СОБІ

СИЛА ВОЛІ

НАПОЛЕГЛИВІСТЬ

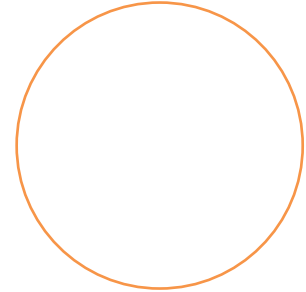
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

СКРОМНІСТЬ

СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ

4. Коли жевжики підійшли ближче до археологів, то побачили різні дбайливо складені предмети. "Навіщо вам ці речі?" — запитав Номул. Що ти відповів би/відповіла б на місці дослідників?

?

.....

.....

.....

.....

.....

5. Третьокласник Орест розповів, що дідусь-археолог дав йому почитати свій експедиційний щоденник. Ось який запис найбільше зацікавив хлопчика.

1971 р. Курган Товста Могила,
Дніпропетровська область.
Ми це зробили!!! Мозолевський вірив,
що експедиція буде вдалою. Це найбільша
золота прикраса, яку я бачив!!!! Наша знахідка —
скіфська пектораль. Вона стане відомою на весь світ!

6. Переглянь мультфільм про визначну скіфську пам'ятку.

svitdovkola.org/pilot/3/media2-1

- Чи зауважив/зауважила ти, хто підготував для тебе цей мультфільм?
- Який слоган (девiз, коротке мiстке повідомлення) було подано на початку i на завершення?
- Чи звернув/звернула ти увагу на прiзвище Мозолевський? Чому?
- Якщо ти захочеш знайти бiльше iнформацiї про вченого, то де шукатимеш?
- Запиши, що з розповiдi про пектораль вразило тебе найбільше.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Діаметр пекторалі близько 30 сантиметрів. Зобразіть з однокласниками та однокласницями на шкільному подвір'ї таке коло з підручних матеріалів (ниток, цеглинок "Лего", жолудів тощо).

8. У грудні 2018 року гірник Ярослав Бахеров передав до історичного музею Дніпра свої знахідки, видобуті на глибині 250 – 300 м. На гірській породі, якій понад 300 мільйонів років, збереглися відбитки доісторичних тварин і рослин. Знахідці дуже зраділи палеонтологи. Як ти гадаєш, чому?

● Довідайся у тлумачному словнику лексичне значення виділених слів. Самостійно сформулюй визначення.

Гірник —

.....

.....

Гірські породи —

.....

.....

Палеонтолог —

.....

.....

● Якщо в тебе немає зараз доступу до тлумачного словника і твоя вчителька не має змоги відповісти, то до кого з учителів школи ти звернувся/звернулася б? Чому?

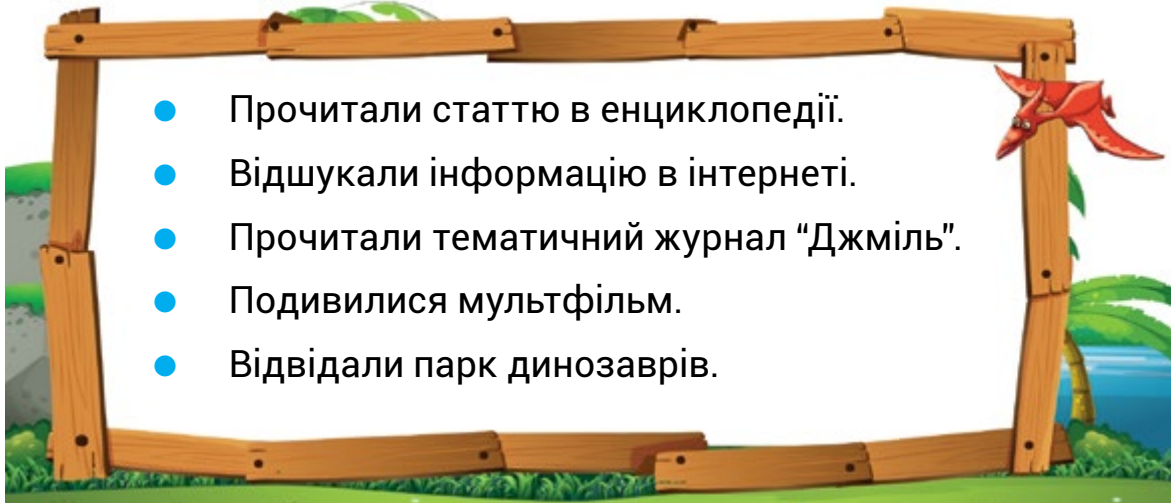

.....

.....

.....

9. Орест і Маргарита зацікавилися доісторичними тваринами і рослинами. Діти вирішили дізнатися про них більше. Прочитай, що вони для цього зробили.

- Проведи й ти таку пошукову роботу. Оформи її результати і презентуй у класі.
10. Подивись відео і дай відповідь на запитання "Чи жили динозаври колись поруч і одночасно з людьми?". Власні думки запиши.

svitdovkola.org/pilot/3/media2-2

.....

.....

.....

.....

.....

.....

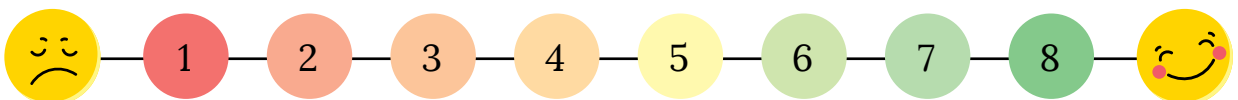
.....

.....

11. Уяви, що ти зустрівся/зустрілася з динозавром. Яку пригоду він міг би тобі розповісти? Напиши.

12. Чи цікава ця розповідь? Оціни.

13. Спробуй зробити відбитки сучасних рослин, які, можливо, досліджуватимуть палеонтологи через мільйон років.

Панно "У царстві рослин"

Алгоритм виконання роботи

1. Розімни пластилін. Розкачай його у пласт на дощечці (фото 1).
2. Змасти пластилін олією і виклади на нього рослини в довільному порядку.
3. Накрий усе аркушем паперу і прокачай качалкою (фото 2).
4. Зніми аркуш. Пальцями або за допомогою пінцета вийми рослини. Добре змасти всі заглиблення.
5. Тарілку обгорни харчовою плівкою або тонким кульком, додаючи згини і складочки (фото 3). Поверхню густо змасти олією. Переклади в тарілку пластилінову заготовку (фото 4).
6. Розведи алебастр з водою, аби суміш нагадувала рідку сметану. Залий її поверх пластиліну аж до країв тарілки (фото 5). Розрівняй поверхню.
7. Просуши виріб протягом 40 хвилин. Вийми його з тарілки (фото 6).
8. Готове панно за бажання можна розфарбувати.

ЯК ДОВІДАТИСЯ ПРО МИНУЛЕ?

1. Від палеонтологів жевжика почули прислів'я. Віднови його і поясни зміст.

не знає

Хто

майбутнього.

не вартий

той

минулого,

.....

.....

.....

2. Діти розмірковували, як дізнатися про минуле. Визнач, хто як відповів. А який спосіб обрав/обрала б ти?

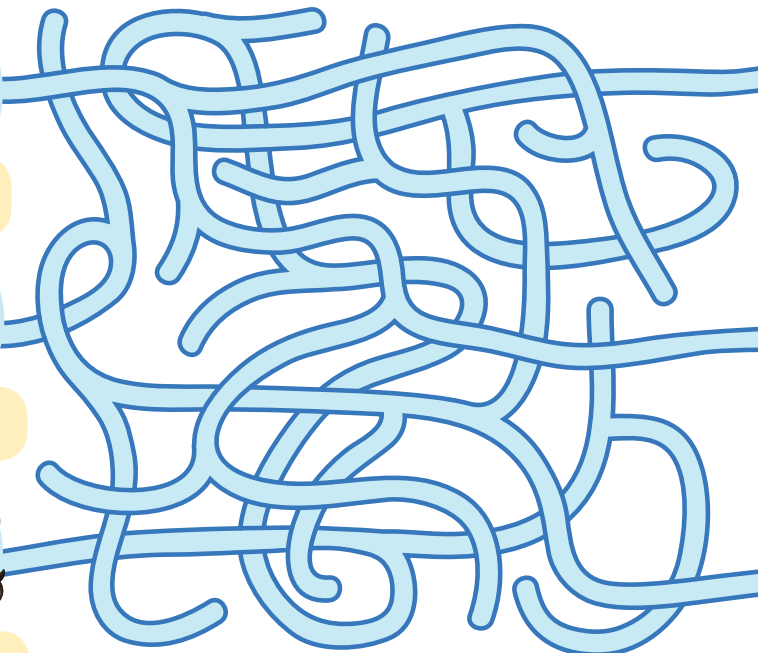
Іринка

Ігор

Ліля

Прочитати легенди, міфи, перекази

Розпитати в дідуся чи бабусі

Розглянути фотографії

Історична пам'ятка або **історичне джерело** — предмети минулого, за якими вивчають життя людей у давні часи.

3. Розглянь зображення старовинних предметів і розкажи, про які факти минулого вони можуть свідчити. Що, на твою думку, є історичною пам'яткою, а що — історичним джерелом?

- Доповни свої повідомлення твердженням-запереченням, на яке варто зважати під час звернення до історичних джерел чи пам'яток:

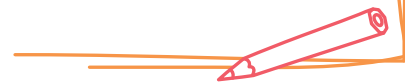
... але їх можна підробити, домалювати, зафарбувати.

... але їх передавали від покоління до покоління, щось прикрашали, щось губили.

... але, може, щось було втрачене.

4. Скористайся пам'яткою і досліди історичне джерело, яке є в тебе вдома. Намалуй його.

- Назви, що це таке.
- З чого складається?
- Коли і де було створене?
- Яке його призначення?
- Кому могло належати?
- Якими ти уявляєш людей, що створили цей предмет і користувалися ним?

- Де б ти розмістив його зображення? опиши час створення об'єкта твого дослідження, країну, родину, якій він належить.

.....

.....

.....

7. У потязі Руслан познайомився зі своєю одноліткою Богданкою, яка мешкає у Кривому Розі. Вона розповіла хлопчикові легенду про те, чому місто назвали саме так. Прочитай її.

Давно це було, коли гриміла по Україні слава про Січ Запорозьку... На схилі літ хоробрий козак Ріг побудував для себе оселю саме на тому місці, де річки Інгулець і Саксагань зливаються. Став потихеньку господарювати. І кожен, хто проїжджав поблизу, звертав до старого Рога. Оскільки козак у боях втратив праве око, прозвали його в народі Кривим.

Бувало, поверталися чумаки з Криму: "А чи не заїхати нам до Кривого Рога?". Поважали чумаки Рога за гостинність, чуйність, відвертість, а ще — за цікаві розповіді. Минали роки, навколо хати козака стали з'являтися інші оселі. Згодом тут виросло село. Уже й козака Рога не стало, а назва так і лишилася — Кривий Ріг.

- Переглянь 5-ту серію мультфільму "Моя країна — Україна".

svitdovkola.org/pilot/3/media2-3

- Яка з легенд про походження міста, на твою думку, найсучасніша? Чому?
- Визнач, які висловлювання істинні, а які — хибні.

Козак оселився поблизу річок Інгулець і Саксагань.

ТАК	НІ
-----	----

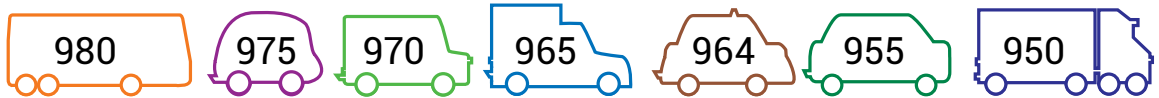
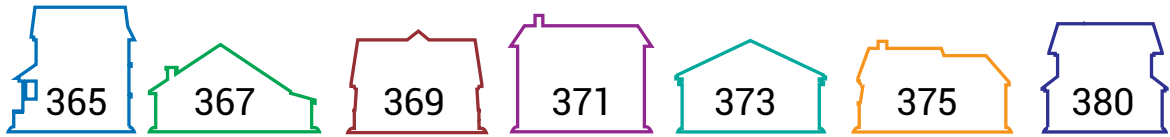
Чумаки поважали Рога за гостинність.

ТАК	НІ
-----	----

Козак Ріг не мав лівого ока.

ТАК	НІ
-----	----

8. Знайди помилку в кожній послідовності. Виправ її.

9. Тетянка розповіла в класі, що її дідусь довго працював на шахті. Сашко запропонував узяти в нього інтерв'ю. Як ти гадаєш, які запитання підготували діти для бесіди? Озвуч їх.

Це одна з найскладніших професій у світі.

Кам'яне вугілля утворюється з рослинної маси.

Порода залягає глибоко в надрах землі.

Кам'яне вугілля

Антрацит

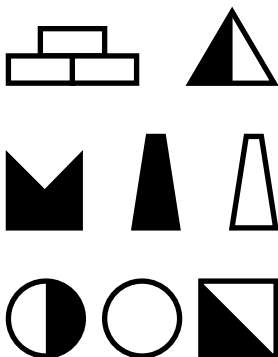

Буре вугілля

10. Прочитай текст. Біля кожного факту постав відповідний знак.

- інформація, відома мені;
  - зовсім нове для мене, те, що я почув/почула вперше;
  - те, що є надзвичайно цікавим і несподіваним;
  - незрозуміла інформація, викликає бажання дізнатися більше.
- Корисні копалини — це природні багатства, які люди видобувають із глибин Землі або збирають на її поверхні.
  - Корисні копалини належать до неживої природи. Багато з них утворилося з решток живих організмів, які були на Землі мільйони років тому.
  - Корисні тому, що їх використовують для виготовлення необхідних людині речей, створення затишку, забезпечення щоденних потреб: обігріву, приготування їжі, транспортування.
  - Корисні копалини відшуковують фахівці, яких звать геологами.

11. Відшукай у таблиці вісім назв корисних копалин, які добувають в Україні. Зафарбуй ці клітинки.

щ	у	м	п	р	о	ш	н	з	з	т	х
й	ц	а	у	у	і	к	а	е	о	о	ї
я	ч	р	т	у	т	ь	ф	е	л	р	о
с	а	г	л	и	н	а	т	г	о	ф	а
п	р	а	й	в	в	н	а	ш	т	м	к
е	н	н	і	к	ф	р	н	ц	о	с	в
г	ш	е	ф	н	і	р	е	к	ш	і	і
а	о	ц	ц	г	я	н	в	й	л	р	ф
у	п	ь	з	х	ч	о	р	в	о	к	с
ц	а	а	ш	ї	с	н	п	і	р	а	я
м	и	р	о	р	м	т	м	в	п	а	і
п	р	и	р	о	д	н	и	й	г	а	з

12. Познач на контурній мапі найбільші родовища зазначених корисних копалин України.

13. Обери істинні твердження. Зафарбуй прямокутники, у яких вони записані. Обґрунтуй свій вибір.

Корисні копалини — дарунок природи. Людина не може створити їх самостійно.	Треба кілька місяців, щоб природа поповнила запаси корисних копалин, які видобула людина.
Людина завжди може поповнити родовища корисних копалин, використовуючи сучасні технології.	Запаси корисних копалин постійно зменшуються, тому треба їх використовувати ощадливо.

Пузлик придивився до мапи:

— Погляньте, виявляється на букву "Д" теж дві області. І тепер світиться Донецька.

— Але що ж нам треба тут знайти? Якісь кристали...

Завдання виявилось непротим. Жевжики пройшли вже чималий шлях, але ніяк не могли знайти кристали, які б підходили до порту в скрині. Сидячи на столі у піцерії, Номул і Блискавка радилися: треба взяти ті кристали, яких люди насипали побільше, повними ложками, чи ті, які відміряли потрішки. Адже на зображення в скрині схожі й одні, й інші!

— Візьмемо ті, яких люди бажають більше. Певно, вони потрібніші! — запропонував Номул.

Блискавка набрала в торбинку цукор. У жевжольоті його поклали в порт, але нічого не відбулося. Скриня не приймала знахідку, і не переводила пошукову операцію на наступний рівень.

— Ми помилилися, — зітхнула Блискавка, — це поразка.

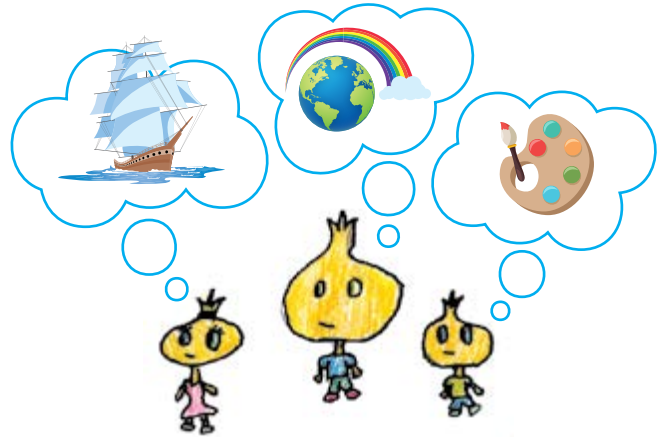
— Не переймайся, — заохотив сумну подружку Номул, — ми вже знаємо, де шукати і зможемо легко виправити помилку.

Жевжик швидко перемістився до піцерії й насипав у торбинку інші кристали, які люди клали в тарілку, а не в чашку.

- Чому в жевжиків виникли труднощі зі знахідкою? Розкажи, як змінювалися їхні емоції під час описаних подій.
- Як ти гадаєш, чому скриня обрала за знахідку сіль, а не цукор?
- Чому, на твою думку, саме ця знахідка пов'язана з Донеччиною?
- Розіграйте у групах діалог, який відбувся між персонажами оповідки.

ЩО БУДЕ, КОЛИ Я ВИРОСТУ?

1. Номул, Пузлик і Блискавка мріяли про те, що буде, коли вони виростуть. Розглянь малюнки й розкажи про їхні мрії. Що допомогло тобі зробити такі припущення?

2. Блискавка почала роздумувати, яких умінь треба набути, аби здійснити свою мрію. Що ти порадиш жевжичці?

.....

.....

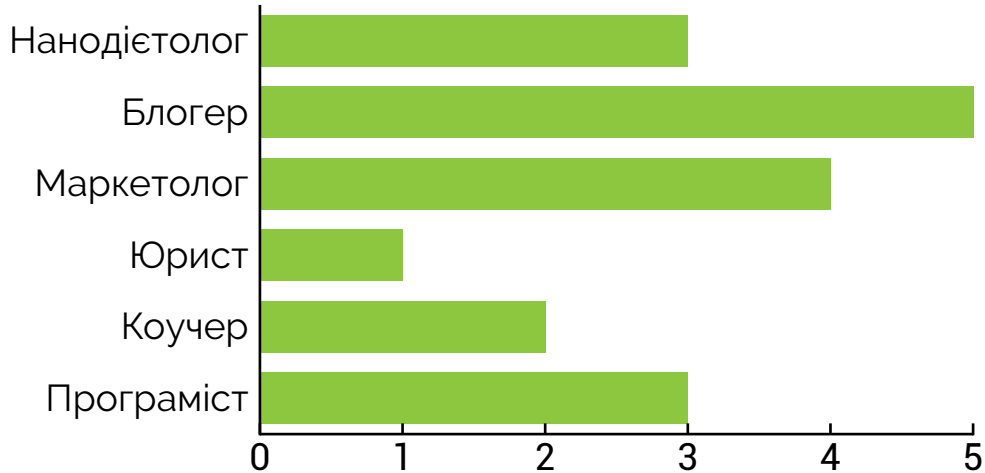
3. Намалюй свою мрію. Поряд напиши ті вміння, які необхідні тобі для її реалізації.

.....

.....

4. Сніжана опитала однокласників та однокласниць про те, ким вони хочуть стати, а результати подала у вигляді діаграми. Сформулюй за її даними два запитання і послухай відповіді на них.

- Визнач, чи істинні такі висловлювання. Познач відповідь.

Найменше дітей виявили бажання стати юристами.

ТАК	НІ
-----	----

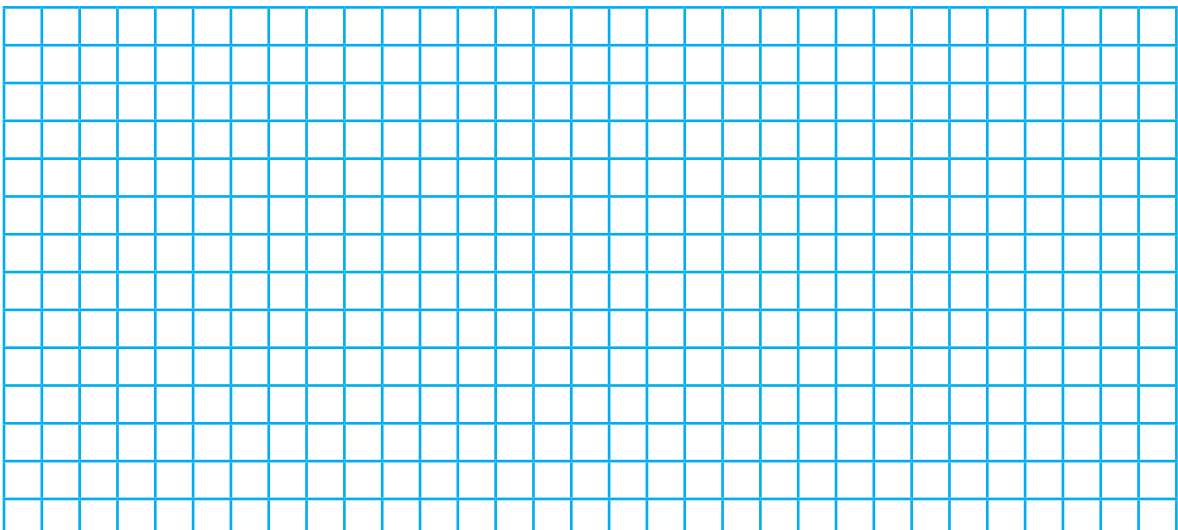
Професію блогера обрали 5 учнів.

ТАК	НІ
-----	----

Сніжана опитала 17 однокласників/однокласниць.

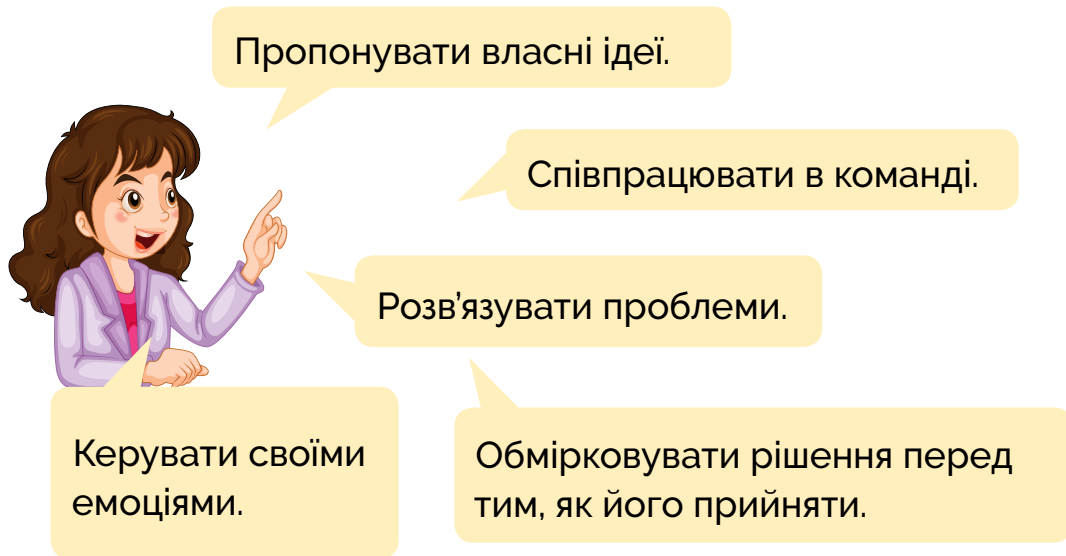
ТАК	НІ
-----	----

5. Довідайся, ким хочуть стати учні твого класу. Побудуй діаграму "Майбутні професії моїх однокласників".

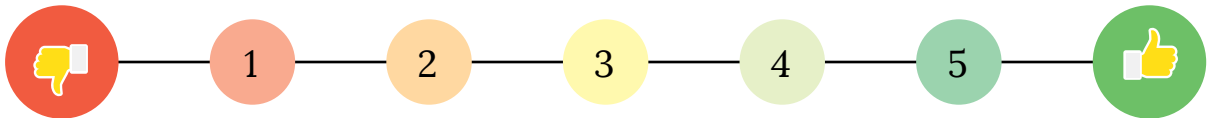

6. Мама Сніжани розповіла, що роботодавці цінують такі вміння своїх співробітників:

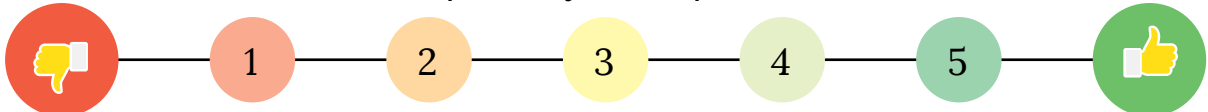

- Оціни, наскільки добре в тебе розвинуті певні вміння.

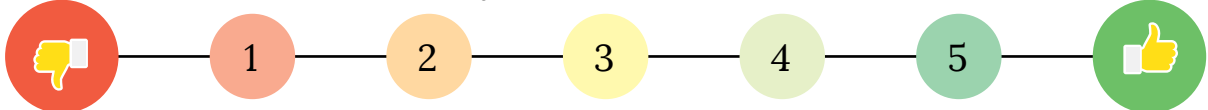
Я вмію співпрацювати в команді.

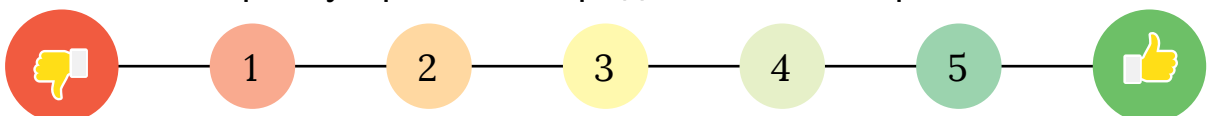
Я вмію розв'язувати проблеми.

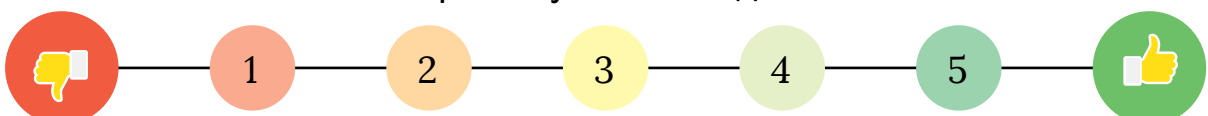
Я вмію керувати своїми емоціями.

Я обмірковую рішення перед тим, як його прийняти.

Я пропоную власні ідеї.

10. Розгадай ребус і довідайся, як інакше називають порцеляну. Запиши відповідь.

.....

11. Проаналізуй інформацію про порцелянові вироби Дружківського заводу й усно дай відповіді на запитання. Обґрунтуй свої міркування.

Порцеляна — це матеріал, який отримують із суміші декількох речовин: каоліну (білої глини), кварцевого піску, польового шпату.

Фарфоровий посуд надзвичайно міцний. Він витримує перепади температури від 205°C до 20°C.

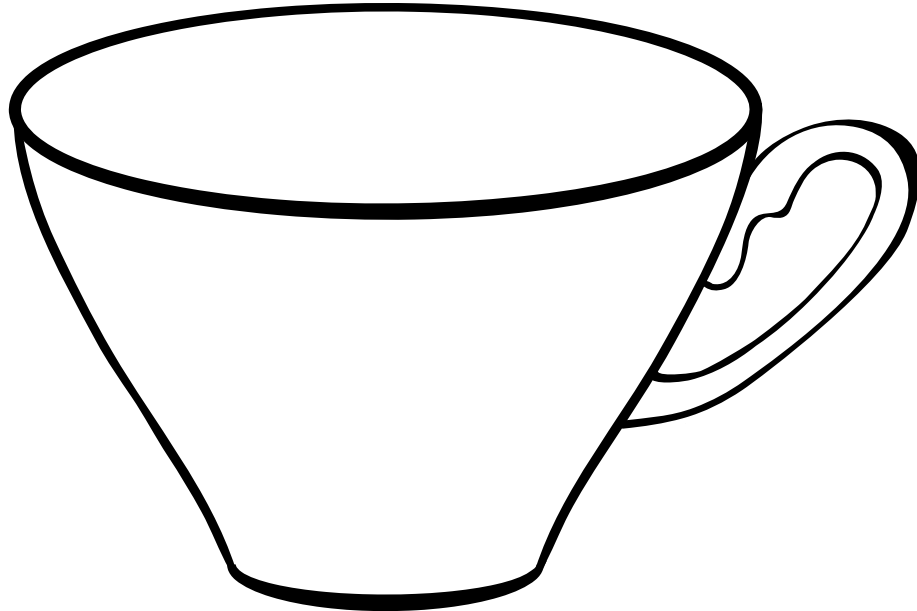
Якщо по порцеляновому виробу легенько вдарити дерев'яною паличкою, то можна почути чистий і високий звук.

Фарфор — це матеріал, який чудово підходить для декоративного розпису.

- Чи може так статися, що людство не матиме сировини для виготовлення порцеляни?
- Чи може фарфоровий посуд коштувати так само, як і пластиковий? Який посуд дорожчий?

12. Уяви себе майстром з художнього розпису фарфору, що працює на Дружківському порцеляновому заводі. Створи власний декор чашки.

13. Юрко – старший брат Соломійки – довідався з Української Вікіпедії, що в Маріуполі є “Екстрим-парк”, де можна спуститися з водяної гірки, покататися на “Дикому поїзді”, полазити по “Ске-ледрому”. На канікулах хлопчик поїхав туди і зробив світлини. Що тебе найбільше вразило/здивувало? Розкажи.

14. Юрко вирішив побудувати із цеглинок "Лего" парк майбутнього.
Ось що в нього вийшло.

- Сконструюй разом зі своїми однокласниками/однокласницями макет парку розваг майбутнього. Презентуйте його в класі.

15. Оціни своє вміння працювати в групі.

Як я вмію працювати з однокласниками

- Я говорю компліменти.
- Я прислухаюся до думок інших.
- Я не підвищую голосу під час обговорення.

Наступного разу я

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ЯК ЗБЕРЕГТИ ТЕ, ЩО Є?

1. Розгадай ребус і довідайся, у яке місто Донецької області жевжинки спрямували свій жевзоліт, аби добути омріяні кристали солі? Запиши його назву.

2. Під час екскурсії соляними шахтами Соледару третьокласники були вражені довжиною маршруту. Розв'яжи математичний ланцюжок виразів і довідайся його протяжність.

→	→	↗	↘	↑	→	↘	→
3	· 7	- 14	: 5	- 38	+ 46	+ 98	- 56
→	· 9	+ 18	· 10	- 8	: 2	· 2	+ 140

Запиши
результат

3. Найбільш популярний у шахті величезний тунель. Він вражає мандрівників своїми розмірами. У залі можна почути класичну музику, яку супроводжують звуки живої природи. Соледарська шахта має унікальну акустику, тому щороку тут проводять Міжнародний фестиваль симфонічної музики.

- Послухай симфонічну музику Антоніо Вівальді "Чотири пори року" і познач емоції, які в тебе виникли під час слухання музики.

svitdovkola.org/pilot/3/media2-4

Весна

Літо

Осінь

Зима

4. Тарас з'ясував, що для збереження здоров'я варто обмежувати вживання солі, оскільки її надмірна кількість може спричинити захворювання серця, нирок, призвести до ожиріння тощо. Розглянь зображені продукти. Уживання яких із них варто обмежувати через надмірний уміст солі? Познач їх символом .

5. Запорукою здоров'я і довголіття є правильне і збалансоване харчування. Воно забезпечує високий рівень працездатності, покращує розумову діяльність, підвищує імунітет, допомагає уникати різних захворювань. Прочитай кілька правил здорового і правильного харчування. Доповни їх власними.

Правила здорового і правильного харчування

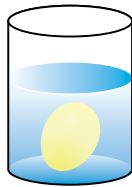
1. Щодня пий близько півтора літра води.
2. Ретельно пережовуй їжу.
3. Намагайся не зловживати сіллю.
- 4.
- 5.

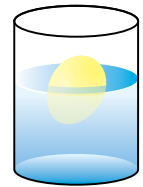
6. Марійка переглядала світлини, зроблені під час літнього відпочинку на озері Сиваш. Дівчинка пригадала, що вода в озері надзвичайно солоня, а триматися на ній було напрочуд легко навіть без рятувального круга. Чому? Проведи дослід і дай відповідь на це запитання.

Налий пів банки води. Опустити у воду яйце. Що ти бачиш?

Розчини у воді 5 столових ложок солі, перемішай і знову опусти яйце. Що відбулося?

7. Солоне тісто — чудовий матеріал для ліплення. Створи власноруч виріб з нього.

Рецепт солоного тіста

- 2 склянки борошна;
- 1 склянка солі;
- 1 склянка холодної води;
- трішки олії (для еластичності).

1 Розкатай пласт завтовшки 0,5 см. Загорни краї, утворивши крила і голову.

3 Зліпи дзьоб і очі. Прикріпи їх на тулуб.

2 За допомогою кулькової ручки або форми для печива протисни "пір'я".

Кілька днів суши виріб при кімнатній температурі. Розмалюй його.

8. Досліджуючи старовинні речі, які зберігаються в родині, Марко відшукав дивний ківш. Тато розповів, що ця річ належала їхньому пращуру – діду Остапу, який був чумаком. Чи знаєш ти, хто такі чумаки і чим вони займалися? Заповни таблицю.

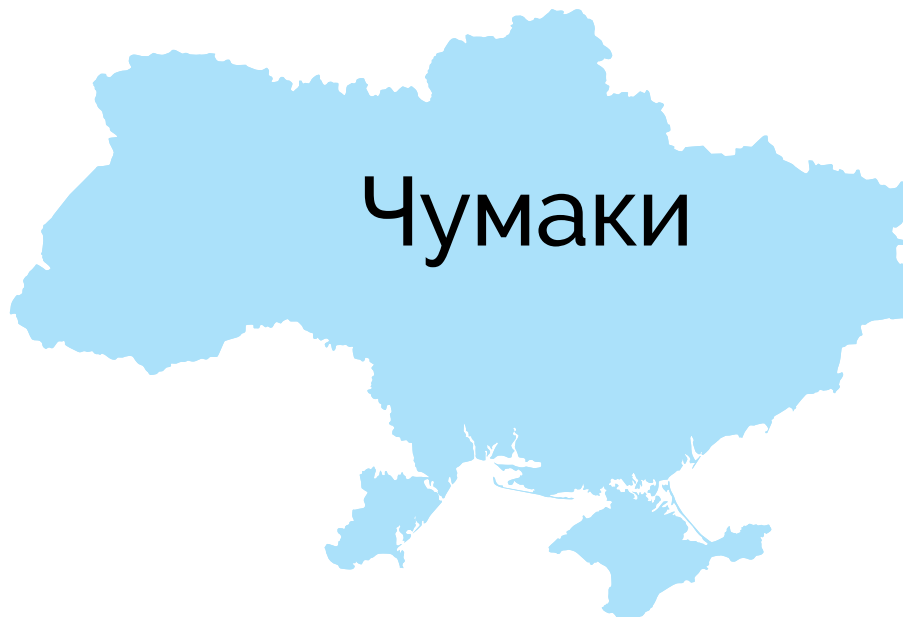
Знаю про чумаків	Хочу довідатися	Звідки?

9. Прослухай оповідку Сашка Лірника про чумаків.

svitdovkola.org/pilot/3/media2-5

10. Утвори хмару слів з теми "Чумаки".

У Житомирській області жевжики доповнили свою колекцію моточком лляних ниток і вже хотіли відпочити, коли Номул застеріг:

— У нас пальне майже на нулі. Час на заправку.

— Сподіваюся, українські діти часто сміються. Інакше нам доведеться буксирувати жевжоліт до якогось цирку, — почував потилицю Пузлик.

— Пропоную зависнути над школою. Там збирається багато дітей. Їм має бути весело разом, — запропонувала Блискавка.

У ранковому тумані жевжоліт спинився на даху школи. Учні 3–Б зібралися в ранкове коло. Після вітання Яна Панасівна запропонувала поділитися веселими новинами. Озвався Назар:

— Побачили ми 14 жовтня танки, так тепер моя молодша сестра Оля тільки про них і говорить: малює, грається в танкістку. А сьогодні сказала, що замість садочка піде вчитися водити танк.

Яна Панасівна всміхнулася, а третьокласники дружно засміялися.

— Тато не розгубився. Запевнив Олю, що її садок переобладнали для навчання танкістів. А сам виховательці тихенько зателефонував і про щось домовився.

Діти пожвавилися й почали придумувати, як відбуватиметься навчання Олі-танкістки. А жевжики раділи: бак наповнився по самі вінця!

- Чи легко жевжикам діставати пальне для жевжольоту?
- Чи часто ви з друзями смієтеся в школі? Чому?
- Наведіть приклади громадських місць, у яких лунає дитячий сміх.
- Яку знахідку відшукали жевжики на Житомирщині?
- Що, окрім ниток, виготовляють з льону?

5. Спробуй зробити власний папір із рослинного волокна, користуючись інструкцією.

Візьми лоток з-під яєць, подрібни, залей водою (фото 1). Загорни в цупку серветку суміш і добре витисни воду (фото 2).

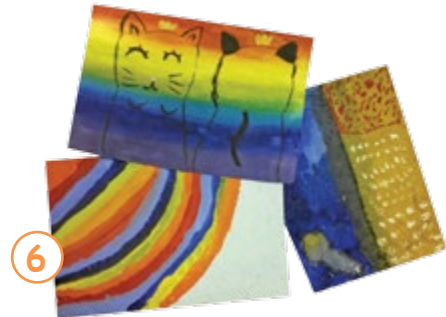

Розімни суміш до однорідної маси (фото 3). Розклади її на тканині тонким шаром (фото 4).

Накрій масу серветкою і витисни воду качалкою. Охайно обріж краї, утворюючи прямокутник (фото 5). Суши масу протягом доби.

Із готового картону можна виготовити обкладинку для блокнота, розфарбувавши її на свій смак, чи створити на ньому картину.

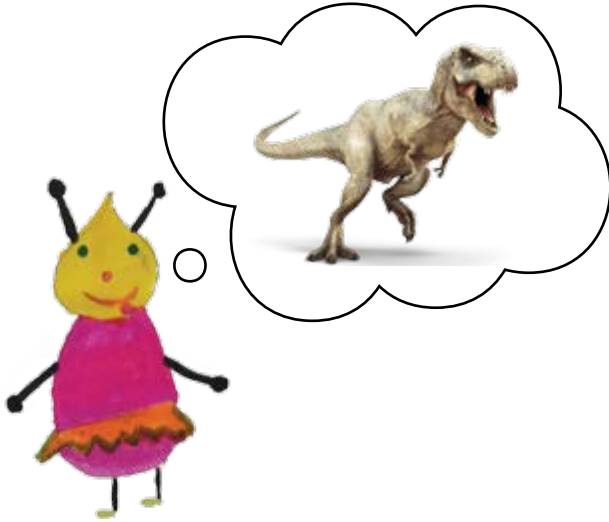

6. Як ти вважаєш, чому така технологія виготовлення паперу зникла? Добери два вагомі аргументи на користь своєї думки.

 .....

 .....

7. Прогулюючись парком з височенними багатовіковими соснами, Номул поцікавився, чи не водяться тут динозаври. Екскурсовод з усмішкою відповів, що ці тварини давно зникли з нашої планети. "Чому?" – поцікавилася Блискавка. Як ти відповів/відповіла б жевжичці?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Під час відвідування Поліського заповідника друзі довідалися, що в Україні створено Червону книгу, яка містить перелік рослин і тварин, що зникають. Дізнайся, які представники рослинного та/або тваринного світу сьогодні на межі зникнення.

Рись звичайна

Береза темна

Зубр

Черемша

Лелека чорний

Рябчик

Жук-олень

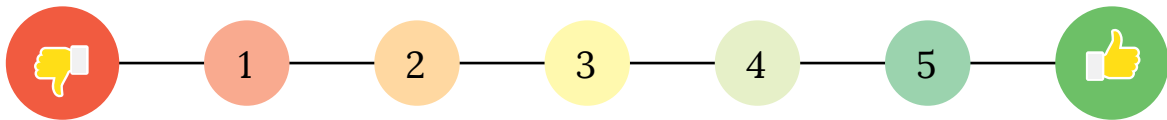
Зозулині черевички
справжні

9. Виготов з однокласниками/однокласницями свою Червону книгу.

На титульній сторінці книжки обов'язково зазначають її назву, прізвище та ім'я автора, видавництво, що підготувало видання до друку.

- Придумайте бренд, під яким ви хотіли б видати свою книжку.
- Оціни власний внесок у створення спільної книжки.

Найкраще мені вдалося

.....

.....

Я ще маю попрацювати над

.....

.....

10. Розглянь зображення пристроїв, якими користувалися дослідники Поліського зоопарку менше 50-ти років тому, аби зафіксувати зображення рослин і тварин. Чому ці пристрої зникли з нашого побуту? Обґрунтуй свою думку.

Я вважаю, що ці пристрої зникли, тому що .....

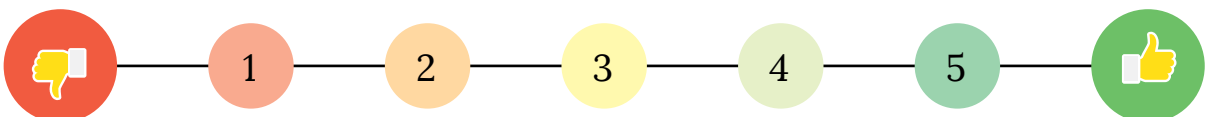
.....

.....

11. Намалюй пристрій, яким сьогодні користуються люди для фіксування зображень рослин і тварин.

12. Як ти вважаєш, наскільки твої сьогоднішні дії впливають на твоє майбутнє? Познач на шкалі. Проілюструй свою думку прикладами з власного життя.

13. Розглянь фото відомих українців, які народилися на Житомирщині. Як ти гадаєш, завдяки чому вони досягли успіху? Що, на твою думку, вони любили робити у дитинстві, як розвивали свої захоплення? Поміркуй, чи могли їм траплятися перешкоди на шляху до успіху? Які саме? Як вони долали їх?

Юрій Царук — легкоатлет, дворазовий чемпіон Літніх Паралімпійських ігор 2012 року.

Сергій Корольов — учений у галузі ракетобудування та космонавтики, авіаконструктор. Під його керівництвом було запущено перший штучний супутник Землі.

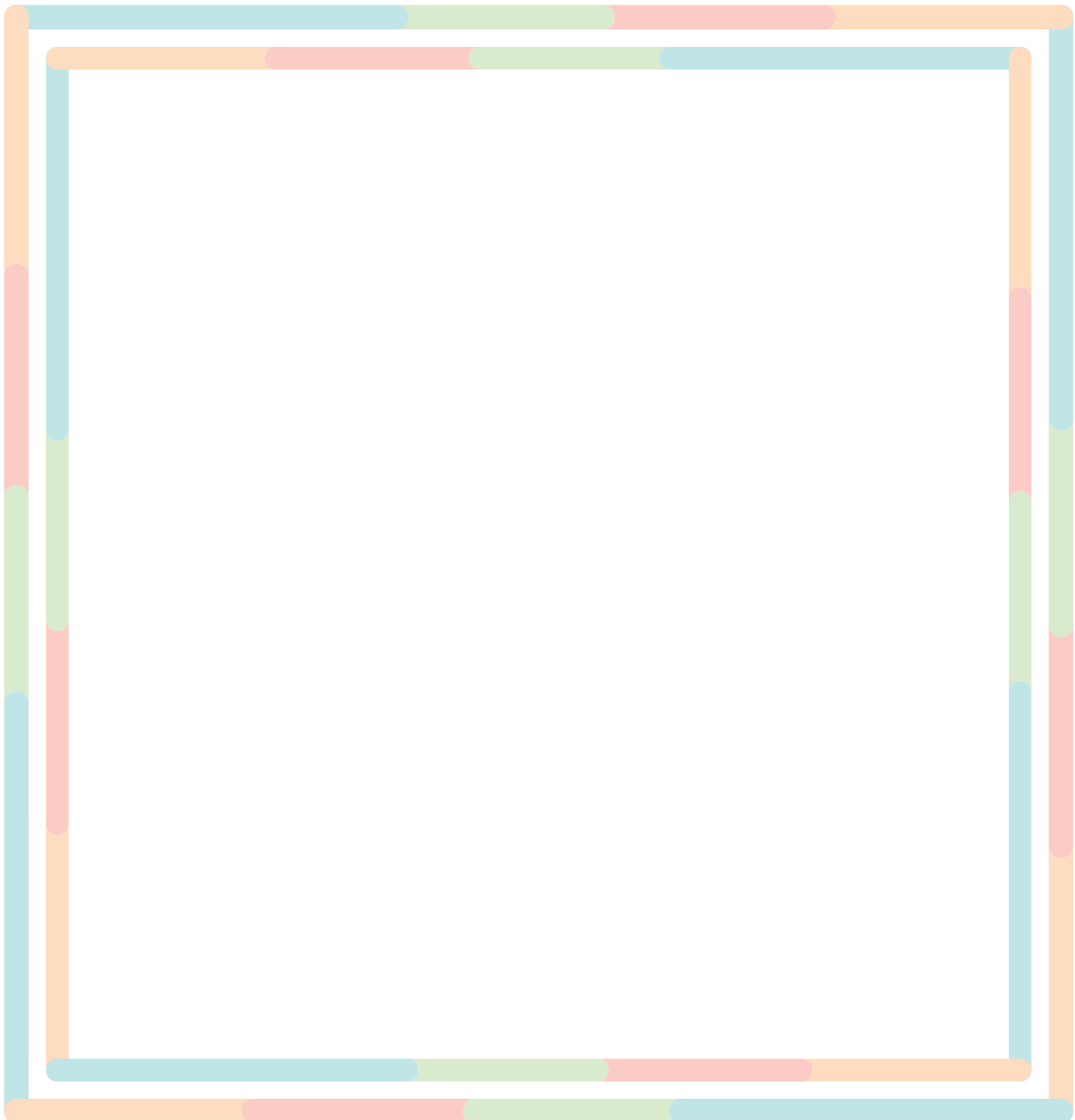
Кузько Кузякін (справжнє ім'я Дмитро Кузьменко) — дитячий письменник та ілюстратор, автор книжок "Кожен може стати принцесою", "Абобаль-Ябобаль", "Зубасті задачки" та інших.

Ніна Матвієнко — видатна співачка, акторка театру і кіно, народна артистка України. Автор музичних збірок народних пісень та творів українських композиторів.

14. Поміркуй, яким/якою ти хочеш бачити себе через рік, чого хочеш навчитися, які якості розвинути. Що, на твою думку, для цього треба робити вже зараз? Намалюй плакат, який стимулюватиме тебе прямувати до своєї мети. Де найкраще розмістити його?

На плакаті, зазвичай, подають зображення і текст. Центральний образ на малюнку має привертати до себе увагу. Напис — розкривати думку, яку хоче донести автор.

ЕМОЦІЇ І ПОЧУТТЯ — тема грудневого випуску журналу

“Учитель початкової школи” (2019, № 12)

У цьому номері ви знайдете відповіді на такі актуальні запитання:

- Що таке емоційний інтелект?
- Як формувати здатність усвідомлювати й контролювати свої емоції?
- Чи кожен дошкільник емоційно готовий до навчання у школі?
- Як формувати у дошкільників позитивно емоційне ставлення до навчання?
- Які арт-педагогічні технології допоможуть учню подолати агресію?
- За допомогою яких прийомів можна вийти зі щоденних проблемних ситуацій, що трапляються у школі?
- Які чинники впливають на формування моделей вираження емоцій і почуттів?
- Як розкрити учням сутність соціокультурних ролей чоловіка і жінки?
- За допомогою яких прийомів мотивувати дітей до навчання?
- Як у ході спортивно-розважального свята виховувати відповідальне ставлення до здоров'я?

Щоб гарантовано отримати тематичний номер “УПШ”,
завчасно оформіть передплату на сайті jmil.com.ua або на пошті.

Передплатний індекс журналу — 89869

У пригоді педагогам також стане
тематичний випуск
“ПІЗНАЮ ТА ВІДЧУВАЮ”
журналу “Джміль” (2016, № 1)

Замовте видання у редакції:

☎ (067) 504 5022

@ books@dsvvit.com.ua